

Ricard Zapata-Barrero, Evren Yalaz (eds)

Qualitative Research in European Migration Studies

Cham: Springer Open, 2018, 302 str.

DOI: <https://doi.org/10.11567/met.35.3.4>

Knjiga *Qualitative Research in European Migration Studies* još je jedno od izdanja u sklopu serije knjiga IMISCOE mreže. IMISCOE (International Migration, Integration and Social Cohesion in Europe) najveća je europska mreža usmjerena na interdisciplinarno istraživanje u području migracija, integracije i različitosti, koja u okviru svojih aktivnosti izdaje publikacije koje predstavljaju rezultate empirijskih i teorijskih istraživanja o različitim aspektima međunarodnih migracija. Te se publikacije izdaju uz nadzor uredničkog odbora IMISCOE mreže koji je sastavljen od vodećih europskih stručnjaka u ovome području. Urednici ovoga izdanja Ricard Zapata-Barrero (Department of Political and Social, Sciences – Interdisciplinary Research Group on Immigration /GRITIM/, University of Pompeu Fabra, Barcelona) i Evren Yalaz (GRITIM at University of Pompeu Fabra, Barcelona) zajedno koordiniraju istraživačku sekciju IMISCOE mreže za konceptualna i kvalitativna istraživanja (IMISCOE Research Cluster on Conceptual and Qualitative Research). Polazeći od toga da kvalitativna istraživanja imaju posebnu važnost u migracijskim studijama, urednici smatraju da je potencijal ove metode u »stvaranju bogatih, dubinskih i složenih analiza, mogućnostima konceptualne prilagodbe s ciljem postizanja veće valjanosti, redefi-

niranju postojećih kategorija i kreiranju novih hipoteza i teorijskih paradigmi, objašnjavanju kompleksnih, višedimenzionalnih dimenzija dinamičke migracija te postizanju veće osjetljivosti za razumijevanje društvenih dionika i migrantskih skupina, a posebice onih koji nemaju sredstava za sudjelovanje i reprezentaciju u svakodnevnom društvu i politici« (str. 2–3). Dodatnu vrijednost knjige pripisuju geografskom fokusu na Europi ističući pritom da se na taj način naglašavaju teorijski i metodološki problemi specifični za europski društveni kontekst.

Knjiga strukturom prati dionice provedbe kvalitativnog istraživanja. Uz uvodni dio sastavljen od dva poglavlja, knjiga je podijeljena u četiri tematska dijela usmjerena na teorijsku i epistemološku konceptualizaciju, dizajn istraživanja, odabir metoda prikupljanja podataka i njihove analize te etičke dileme i širu primjenu rezultata. Dvadesetak autora poglavlja, uključujući i urednike, koji većinom dolaze iz zemalja zapadne Europe, različita su disciplinskog profila, no u dva se segmenta preklapaju po svojim istraživačkim interesima: u području migracija i upotrebe kvalitativne metode istraživanja.

Osim što u prvom, uvodnom poglavlju »Preparing the Way for Qualitative Research in Migration Studies« urednici izlažu temeljna polazišta u osmišljavanju knjige te opisuju njen sadržaj, u drugom poglavlju »Mapping the Qualitative Migration Research in Europe: An Exploratory Analysis« dodatno se usmjeravaju na pregled postojećih studija i istraživanja u Europi. Autori opisuju i ana-

liziraju znanstvene radove objavljene u znanstvenim časopisima *Journal of Ethnic and Migration Studies* i *Ethnic and Racial Studies* od 2000. do 2016. te pružaju uvid u trenutačno stanje i razvoj kvalitativnih istraživanja u Europi, s posebnim naglaskom na analizi primijenjenih metoda, lokacija, istraživanih skupina i tema istraživanja u više od 2000 članaka.

Prvi dio *Theoretical and Epistemological Issues* sastoji se od četiri poglavlja. R. King (University of Sussex) u poglavlju »Context-Based Qualitative Research and Multi-sited Migration Studies in Europe« raspravlja o migracijama kao »neizbježno ovisnima o kontekstu« (str. 35) te ih analizira kroz prostornu (geografsku) i vremensku (historijsku) kontekstualnu dimenziju. Također stavlja naglasak na multilokacijska istraživanja kroz prezentaciju vlastitih istraživanja migracija Albanaca u Europi nakon 1990-ih. »Moving Out of the Comfort Zone: Promises and Pitfalls of Interdisciplinary Migration Research in Europe« sljedeće je poglavlje autorice M. Borkert (Technical University Berlin) u kojem raspravlja o problemima u interdisciplinarnim istraživanjima migracija. Ističe da, iako interdisciplinarna istraživanja potiču inovacije i omogućavaju povezivanje različitih područja znanosti, ona nailaze na problem u akademskim sustavima i izdavačkim infrastrukturama u kojima te iste interdisciplinarnosti nedostaje. Urednik R. Zapata-Barrero u knjizi je predstavljen još jednim poglavljem »Applied Political Theory and Qualitative Research in Migration Studies« u kojem analizira vezu između političke teorije i kvalitativnog istraživanja te pomoću konfliktne analize na mezorazi-

ni nudi okvir za uspostavljanje dijaloga između teorijskih normativnih postavki i empirijskog istraživanja u području migracija (str. 75). Zadnje poglavlje u prvome dijelu »Epistemological Issues in Qualitative Migration Research: Self-Reflexivity, Objectivity and Subjectivity« T. Iosifidesa (University of the Aegean) raspravlja »o središnjim epistemološkim problemima kvalitativnih istraživanja u društvenim znanostima u odnosu na kompleksne i izazovne odnose između ontologije, epistemologije i metodologije« (str. 93). Autor se posebno usmjerava na pojmove samorefleksivnosti i objektivnosti/subjektivnosti kroz koje propituje suvremene društvene odnose okarakterizirane izrazitom nejednakošću i nepravdom.

Tri poglavlja čine drugi dio knjige *Building a Qualitative Research Design*. E. Morawska (University of Essex) u radu »Qualitative Migration Research: Viable Goals, Open-Ended Questions, and Multidimensional Answers« analizira niz ključnih epistemoloških premisa, različitih istraživačkih ciljeva i pitanja, strategija prikupljanja podataka te vrsta znanja koja proizlaze iz tradicionalnih kvalitativnih istraživanja. Pritom se služi nizom primjera i pitanja koji proizlaze iz standardnih metoda kvalitativnog istraživanja, a koji zaokupljaju znanstvenike u području suvremenih međunarodnih istraživanja migracija. Nadalje, D. Jacobs (Université Libre de Bruxelles) usmjerio se na raščlambu onoga što se istražuje i analizira u poglavlju »Categorising What We Study and What We Analyse, and the Exercise of Interpretation«. Prvo raspravlja o izazovima kategorizacija, a onda se osvrće na izazove rada sa suštinski suprotstav-

ljenim konceptima referirajući se na rad Galliea (1956)¹ te analizira debatu o legitimnosti etničkih razlika. Usto ističe važnost i dobre prakse uključivanja komparativnog pristupa u istraživački dizajn. »Where, What and Whom to Study? Principles, Guidelines and Empirical Examples of Case Selection and Sampling in Migration Research« poglavlje je u kojem K. Barglowski (Technical University Dortmund) predstavlja načela i upute za izbor slučajeva i ispitanika u kvalitativnim istraživanjima analizirajući različite tipove uzorkovanja, njihove prednosti i nedostatke te primjenu u odabranim primjerima istraživačkih studija o migracijama.

U trećem dijelu *Qualitative Techniques and Data Analysis* kroz pet poglavlja pruža se obuhvatan pregled primjera kvalitativnih metoda prikupljanja i analize podataka. O. Fedyuk i V. Zentai (obje s Central European University, Budimpešta) u poglavlju »The Interview in Migration Studies: A Step towards a Dialogue and Knowledge Co-production?« analiziraju upotrebu metode intervjua, raspravljaju u njegovim različitim oblicima i mogućnostima primjene. Slijedi poglavlje A. Frisine (University of Padova) usmjereno je analizi metode fokusnih grupa »Focus Groups in Migration Research: A Forum for 'Public Thinking'?«. Pritom se autorica usmjerava na prikaz svih etapa pripremanja i provođenja fokusnih grupa u području istraživanja migracija pružajući adekvatne primjere koji zorno prikazuju primjenu. »Participant Observation in Migration Studi-

es: An Overview and Some Emerging Issues«, tj. poglavlje o metodi promatranja sa sudjelovanjem P. Boccagnia (University of Trento) i M. Schrooten (Odisee University College, Bruxelles), osim što opisuje postavke i primjenu metode u migracijskim studijama, razmatra (kombinirajući sociološki i antropološki pristup) suvremeni razvoj metodologije etnografskog istraživanja, odnosno »pokušaj da se odmakne od lokalne, 'omeđene' i zatvorene etnografije prema multilokacijskoj i virtualnoj/online etnografiji« (str. 210). Sljedeće poglavlje »Discourse and Migration« T. A. van Dijka (University of Amsterdam) bavi se upotrebom analize diskursa u migracijskim istraživanjima. Autor naglašava da analiza diskursa sama po sebi nije metoda, već široko multidisciplinarno područje istraživanja društvenih i humanističkih znanosti, pri čemu okvir svog rada dodatno definira kao sociokognitivno istraživanje diskursa koje »kroz kognitivno sučelje povezuje sistematičnu analizu strukture diskursa s analizom društvene strukture« (str. 228). K. Leurs i M. Prabhakar (oboje s Utrecht University) u poglavlju »Doing Digital Migration Studies: Methodological Considerations for an Emerging Research Focus« s namjerom predstavljanja metode u nastajajuću raščlanjuju različite paradigme digitalnih istraživanja migracija te analiziraju istraživačka načela te metode. Uz navedeno, autori nude ekstenzivnu bibliografiju vezanu uz tu metodu koja obuhvaća različite discipline.

Zadnji dio knjige *Significant Requirements Before Embarking* usmjeren je na probleme s kojima se znanstvenici i istraživači u području migracija susreću u svim fazama svog istraživa-

¹ Gallie, W. (1956). Essentially contested concepts, *Proceedings of the Aristotelian Society*, 56, 167–198.

nja. U poglavlju »Methodological and Ethical Dilemmas in Research Among Smuggled Migrants« I. van Liempt (Utrecht University) i V. Bilger (International Centre for Migration Policy Development, Beč) predstavljaju etičke implikacije u istraživanju migracija s posebnim naglaskom na istraživanje krijumčarenih migranata, tj. na istraživanje s pojedincima koji pripadaju ranjivim i nedostupnim (*hard-to-reach*) skupinama. Poglavlje pruža uvid u to kako pristupiti mogućim sudionicima, kako zadobiti njihovo povjerenje te kako okolinski čimbenici mogu utjecati na njihove odgovore. P. Scholten (Erasmus University Rotterdam) u zadnjem poglavlju »Research-Policy Relations and Migration Studies« pruža konceptualni i analitički okvir za davanje smisla odnosima između istraživanja i politika te njegovu učinku na oba područja. Kako autor ističe (str. 300), središnji je argument ovoga poglavlja da je tip odnosa između istraživanja i politika (ili definira-

nje granica među njima) važan prilikom »proizvodnje znanja« (*knowledge production*) u području istraživanja migracija kao i u oblicima »upotrebe znanja« (*knowledge utilization*) u širem društvu i politici.

Imajući u vidu da IMISCOE izdaje urednička izdanja poput ovoga, koja ciljaju na nešto stručniju publiku, ova knjiga može poslužiti kao ključna referenca koja upućuje na kvalitativne metodološke refleksije i diskusije te pruža okvir za razmatranje alata za oblikovanje i provođenje kvalitativnih istraživanja općenito i u području migracija. Uz navedeno, vrijednost izdavačke inicijative IMISCOE mreže dodatno je uvećana slobodnim pristupom većini njihovih izdanja na mrežnim stranicama <https://www.imiscoe.org/publications>.

Margareta Gregurović

*Institut za migracije i narodnosti,
Zagreb*